

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v službi in praznikih
dan poprel — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajoPosamezna številka Din 130 — Cena: za 1 mesec
Din 50, za četrt leta Din 150, za pol leta Din 300, za
inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoruOglaš, reklamacije in naročila na upravo
Miklošičeva cesta (patača Delavske zbornice)
I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zvezaPridi k nam
Tvoje kraljestvo!

To, kar se dogaja v našem času v gospodarstvu, družbi in kulturi, ni nič drugega kot samounor človeka, človekove svobode, njegovega dostojanstva.

Tudi med milijoni delovnih slojev — proletariata je mnogo takih, ki grede brezskrbno preko vsega, kar se danes vrši in stiska človeštvo. »Meni je dobro!« Le preveč je takih, ki so zadovoljni z vsem, karkoli jih zadene, niti jih ni skrb za usodo splošnosti. In zopet so drugi, ki pravijo: »Razredna borba za pravico ter kričanje o bedi in za zboljšanje je gol materializem; bodi zadovoljen s svojo usodo in srečen boš!«

To je nekrščansko, nečloveško! Kdor hoče biti kristjan ali vsaj naven človek pač ne more mirno gledati, kako žive v najsilnejši bedi in krvavi milijoni proletarcev delavcev, ročnih in duševnih in kmetov za svoje izkoriščevalce in zatiralce. Večina človeštva zemeljske obline gineva v službi modernemu tiranu sveta in človeštva — kapitalizmu. Ali more človek k temu molčati?

Ljudje sami morajo izdelovati morilna orožja in pline, ki bodo mučili nje same v vojni, ki jo lahko dvigne tiran kapitalizem v katerikoli deželi hoče ali pa tudi lahko vodi vojno vseh proti vsem. Tu je družina. Treba je kruha, treba je živeti. Morajo ustvarjati strup in šund in umazanosti, kajti živeti morajo. Je zelo cena pa tudi zelo neumna beseda, ki se jo tolikrat govori delavcem: »Ne delajte pušk in kanonov, ne fabricirajte plinov in strupov!« Ako tega ne bo, tudi vojne ne bo nobene. Ljudje morajo vse to ustvarjati, ker hoče tako kapitalizem, ker morajo živeti. Delati morajo to, kar hočejo kapitalistični tirani našega časa. Ako se zasluži največ pri plinu, šundu in umazanosti, je treba producirati to. Ako se kažejo v vojni milijonski in milijardni dobički, tedaj je treba naščuvati narode za vojno in medsebojno morijo. Tako je bilo do danes in tako je še.

Tu ne more nihče stati ob strani. Boj, ki začneja močno valovati po celem svetu, ni nikak boj za gole materialne interese. To je boj za nov obraz človeštva in njegovega življenja.

Zadnje stoletje je ubilo človeka v človeku. Nihče se ne briga za človeka, za njegove pravice, njegovo svobodo, njegovo spolnjenje. Vse pa se suče okoli tečajev: rentabilnost, profit, dobiček. Vsak nov stroj vrže tisoče ljudi v brezposelnost in beraštvo. V zmehaniziranem delovnem procesu iztisne sistem iz človeka zadnjo iskrico. Ljudje so mašine, ki se obračajo in porabljajo za profit, dobiček. Človek mora služiti denarju za ceno življenja. Tudi vse najsvetejše, idealizem in religijo uničuje kapitalizem, ako se ne pusti vpreči v njegov suženjski sistem.

Mase proletariata, ki vodijo osvobodilno borbo, se ne bijejo samo za se, da bodo svobodne, ampak se bijejo za čisto novo človeštvo in novo kulturo: »Podvrzite si zemljo!« Zmagajte naravo in zemljo in njene dobrine, vi svobodni ljudje, otroci božji.

Tisti, ki stoje tej borbi ob strani, ali hočejo biti v sredini, vzdržujejo kapitalistično tiranstvo. Tisti pa, ki stopajo na stran proletariata, bijejo največji boj v zgodovini človeštva. Ti se bore iz ljubezni, za novo človeštvo.

Zato je ta borba tako globoko krščanska. Odrešilni boj! Boj za novo zemljo tihega razodetja. Boj za resnično kraljestvo božje, ki naj pride k nam na zemljo, da bo »kakor v nebesih tako na zemlji!«

Ljudje božji, berite!

Kaj govorimo o novem družabnem redu, kaj govorimo o lepih stavbah, ki jih bomo zidali, kaj govorimo in pisarimo o božji pravici! Ko smo majhni in nemožni, ko nimamo krepkih rok in udarne sile, ko je naše spoznanje bolno in so šepave naše misli! Kako naj se bori lev, če nima šap, kako naj orelo kroži v višinah, če nima oči! Kako naj delamo, če v nas ni volje? Izgubljamo se v lipanja, pogovore in svoje sanje, toda glavnega orožja, ki bi dalo silo našim stremljenjem, nimamo, ne kujemo ga in ne brusimo in čas hiti mimo nas, prišli bodo rodovi za nami in bodo govorili: »Glejte jih, ki so umrli, ničesar niso storili za nas — v časopise so pisarili eni, za pečjo so dremali drugi, tretji pa so se razgubili po gostilnah — in tako smo, kakor so bili oni, plahi in neizobraženi!« Da, da, roko na srce, ki to čitaš, roko na srce, dekle in fant, mož in žena, kaj si storil zase, za svojo družino, za svoje brate in sestre, za svoje otroke in bodoči rod? Kaj si storil? Prebereš besede in časopis odložiš, pa ne storiš, kar bi moral! Ali ne veš, tovariš, ne veš li, tovarišica, kaj je edino orožje? Kaj so puške, kaj sablje, topovi in mitraljezi napram mogočnemu orožju, ki se ga brani! Prijatelj, ali ne veš, da je izobrazba ona velika sila, ki ti bo dala pravega spoznanja? Ali ne veš, da si teptan in zatiran in se ti krivica godi, ker si med stotisočeri, ki ne spoznavajo, ki se ne izobražujejo, ki ječe v temi? Kako boš iskal borbe, če nimaš najmočnejšega orožja, ki ga ima tudi sovražnik? Kako boš klicar svojim bratom in sestram in kako jim boš apostol resnice, če sam nisi izobražen? Ali si že pozabil, da ti ni bilo dano iti v šole, ker si bil reven? Ali pa ne veš, da se kljub temu moreš izobraziti in še boljše s svojim lastnim trudom in pridnostjo? Človek, nikar ne misli, da bo padla pravica kot zrel sad iz neba in ti bo prinesla srečo! Oj, nikar, kajti težka in trnjeva pot je do nje! In prvo, kar moreš storiti, je: **izobrazuj se!** Širi svoj um in spoznanje, kajti neuk človek je slepec, ki gre tja, kamor ga vodijo drugi. Naobražen človek pa je

mogočen val, je jez, je hudournik, kajti ne da se speljati s poti, na katero je stopil radi svojega prepričanja, ampak gre svojo pot, svojo začrtano pot naprej in nič ga ne ustavi.

Čitanje, čitanje je prvi korak k spoznavanju. Čitaj, čitaj, čitaj in se uči, da se ti obzorje razširi in da postaneš neizprosno jeklo! Čitaj, svoje delavske knjige, ki so zate napisane in ti kažejo pravo pot! Kakor tvoji nasprotniki bičnosti nočejo žrtvovati popolnoma nič ustvarjajo knjigo na knjigo, da bi ti jo dali in te prepojili z lažjo, tako moraš ti gledati na to, da si ustvariš in pomagati ustvarjati svojo knjigo, ki bo dala moči in resnice ne samo tebi, temveč tudi tvojim potomcem.

Ustvarjaj, delaj, ne govori samo! Kajti z najmanjšo stvarjo, ki jo žrtvuješ za naš, za svoj delavski pohod, si položil kamen bodoče družbe! Izogibaj se lažnivih prerokov, ki ti dajejo v jed laž in v pitje neresnice, oboje zavito v lepo besedo, otreši se duhovne sužnosti, da postaneš telesno svoboden, da postaneš človek in borec!

Izobrazuj se!

Pokaži svojo zavednost, oprimi se z vsemi svojimi močmi delavskih ustanov, posebno one največje, one najmočnejše, one, ki ti daje orožje, ki te dviga in ti daje zmago v roke, one, ki ti daje izobrazbo.

Glej, imaš delavske liste, glej, imaš delavske povesti, glej, glej, imaš svojo delavsko knjigo, iz katere boš črpal moči, imaš ustanovo, ki ti bo dajala vsako leto po tri knjige, kras tvoji hiši, kras tvoji zavesti, moč tvojemu delu, imaš Krekovo knjižnico!

Zavedi se, tovariš, resnih časov in svojih dolžnosti, čas te kliče, ustvarjaj, kar se ustvarjati da: **podpiraj svoje ustanove**, postani član Krekove knjižnice, ki jo je ustanovila tvoja Delavska založba.

Ne čakaj: **postani član, postani zapnik!**

Doli s praznimi besedami! Doli s sanjami!

Delajmo!

Živela Krekova knjižnica!

Novice.

Doma.

Sokol kraljevine Jugoslavije

5. decembra je kralj podpisal zakon o ustanovitvi »Sokola kraljevine Jugoslavije«. Dosedanji Jugoslovanski Sokol, Hrvatski Sokol, Orel in Srbski sokol se, ako v 3 tednih ne vstopijo v novo organizacijo, ukinejo. — Organizatorične edinice nove organizacije so: sokolska društva, sokolske župe, sokolski savez. Vsakokratni starešina saveza je prestolonaslednik kraljevine Jugoslavije. Upravo saveza imenujeta in odstavljata minister prosvete in minister vojske in mornarice v soglasju z min. predsednikom. Uprave žup imenuje in odstavlja savezna uprava. Uprave društev imenuje in odstavlja župna uprava.

Pred uredbo o prosvetnih in strokovnih društvih.

Te dni je bil podpisan nov zakon o osnovnih šolah. Paragrafi 156 in 157 se tičejo ureditve enotnih prosvetnih in strokovnih organizacij:

§ 156. Zasebno iniciativo kulturno-prosvetnih ustanov s ciljem narodne prosvete, posebej pa še ljudske univerze po vaseh in industrijskih centrih bo ministrstvo prosvete podpiralo, pridržavajoč si pravico odločitve poedinih ustanov in pravico nadziranja.

§ 157. V sporazumu z ministrom vojske in mornarice, ministrom trgovine

in industrije in min. soc. politike in narodnega zdravja ter v soglasju z preds. min. sveta bo predpisal minister prosvete uredbo, s katero se bo odredil postopek in navodilo za ujedinenje celokupne državne in zasebne iniciative v pogledu narodne prosvete.

Ta uredba naj obsega vse državne in banovinske ustanove kakor tudi vsa zasebna združenja (humana, prosvetna, patriotska, pevska, viteška, profesionalna in strokovna), katerih delo je v katerikoli obliki vezano za narodno prosveto.

S to uredbo in z drugimi primernimi odredbami se bo ministrstvo prosvete prizadevalo, da bo akcija zasebnih združenj in banovinskih ustanov v pogledu narodne prosvete v skladu z delom državnih oblasti in ustanov, da se prepreči škodljiv paralelizem delovanja in da se poravnajo spori, kjer obstoje, ter da se ujedinijo, kjerkoli je to potrebno in koristno, ustanove z istimi cilji.

Po svetu.

Socialni demokratje v Avstriji so se vdali pritisku avstrijskih fašistov in pristali na delno revizijo ustave avstrijske republike, ki je veljala doslej za eno najbolj demokratičnih držav, kjer vlada najčistejši parlamentarizem. Mnogi so z velikimi simpatijami in trdno nado spremljali to ustavno borbo. Menili so,

da je v avstrijski socialni demokraciji toliko idejne sile in dejanske energije, da se bo zmogla vsaj ona odločno upreti fašistično-kapitalističnemu valu, ki je z ostalo Evropo zajel tudi Avstrijo. Toda ni se. Revidirala se je ustava v pogledu pravic in kompetenc parlamenta in zveznega predsednika. Parlament so precej priškrtnili, zvezni predsednik pa ima sedaj mnogo večje pravice, sme celo parlament razpustiti. Le glede Dunaja se niso udali in je ostalo pri starem, tako da je še naprej avtonomna zvezna dežela kot druge. Socialni demokrati so tedaj močno kapitulirali pred združeno meščansko fronto. Pozicija delavstva Evrope je s tem zopet oslabiljena. — Heimwehr napoveduje energično nadaljevanje boja za popolno uresničenje svojih fašističnih idealov popolne diktature kapitalistične buržoazije. — Takozvano avstrijsko krščansko delavstvo igra pri tem zelo žalostno vlogo kot podrepek kapitalističnega meščanstva, mesto da bi se znašlo in udarilo svojo pot, ki mu jo narekujejo njegovi gospodarski in kulturni interesi in tudi v politiki postavilo svojega moža.

Češkoslovaška vlada se je sestavila po dolgem pregovarjanju posameznih za ministrska mesta. Agrarci (češki in nemški) imajo poleg ministrskega predsednika še 4 ministre, socialni demokrati (češki in nemški) imajo 4, češka ljudska stranka 2, narodni socialisti 2, češki narodni demokrati in češka obrtna stranka pa po 1 ministra. Skupaj je v vladi 12 Čehov, 2 Slovaka in 2 Nemca. Vlada je koncentracijska in razpolaga z 2 tretjinsko večino.

Med Rusi in Kitajci je prišlo v sporu, potem ko so Kitajci spoznali, da bi Rusi končno vendarle pričeli z resno vojsko, vsaj do nekega sporazuma v tem smislu, da bo upostavila Kitajska stanje pred začetkom konflikta. Podrobnosti pa naj uredi mešana konferenca, ki se sestane 14. decembra.

Na Kitajskem so zopet nastale notranje homatije. Nastala je vstaja v armadi. General proti generalu.

Španski diktator Primo de Rivera baje pripravlja zopetno uvedbo demokracije in bo zato, da se malo pokaže mnenje ljudstva o njegovi vladi, razpisal občinske in deželne volitve. Tem naj bi sledile nato volitve v parlament.

Zanimivo. Za leto 1928/9 ne bodo razdelili nobenih Nobelovih mirovnih nagrad.

Značilno. Delegacijo, ki zastopa Japonsko na konferenci petih velesil, ki se bo vršila januarja v Londonu in kjer se bo zopet mnogo govorilo o razorožitvi in o ljubem miru, je spremljalo pri odhodu iz Tokia celo vodno in zračno brodoge: 4 rušilci, 4 podmornice in 18 letal. — To naj bi bilo menda že naprej dano vidno znamenje za smerice delovanja te delegacije, na katero je taka parada gotovo močno vplivala.

Avstralija namerava priseljeniško kvoto znižati za 50 odstotkov. Tako bi smeli v Avstralijo samo še najbližji sorodniki že tam bivajočih.

V Budimpešti teče razprava proti sto osebam, ki so obtožene, da so bile člani in članice komunistične stranke. Poleg tega pa je v teku še drug proces proti 25 delavcem, ki so obdolženi veleizdaje nad državo.

Jugoslovanska vlada je prevzela dve novi podmornici, izgotovljeni v Franciji.

Vlada južnoameriške republike Ecuador je ukinila v svrhu štedenja vsa svoja poslaništva v inozemstvu, razen v Združenih državah in v državi Peru.

Čitaj „Delavsko Pravico“

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

ZNACAJI.

V »Strokovni zvezi viničarjev« srečavamo tovariše, bodisi člane, tuintam celo funkcionarje, kateri radi svoje posebne značajnosti doprinašajo naši viničarski skupnosti obilo težkih razočaranj. Le pogledimo jih kar po vrsti.

Največ je tistih, kateri so se trenutno ob priliki kakega zborovanja ali našega uspeha navdušili za skupno moč in združitev vseh viničarjev »za organizacijo«, plačali pristopnino in še morda za nekaj mesecev članarino. Ker pa se že s tem, da so se organizirali, njih položaj ni takoj zboljšal in so morali krivice prenašati še naprej, so takoj izgubili zaupanje v skupno moč, trdno prepričani, da je pač vseeno, ali so v organizaciji ali ne, vsaj izdatkov za članarino ne bodo imeli, če niso več zraven. Tem podobni so vsi tisti, ki prihajajo v organizacijo le v trenutku, ko jim preti huda stiska. Prosi, prisega, da bo vedno ostal red in zvest član, da je sedaj spoznal pomen organizacije, samo naj se vzame v zaščito in odpmoč. Navadno pa je takoj, ko je bila pomoč izvršena, že premnogi pokazal organizaciji hrbet in tako zatajil obljubo. Večkrat niti toliko hvaležnosti ni zmožni, da bi organizaciji vsaj sporočil, kako se je njegova zadeva končala. Tudi take viničarje imamo med seboj, ki pravijo, če boste vi organizirani kaj dosegli, bo tudi zame doseženo, če sem pri organizaciji ali ne. Takega ni prav nič sram tako govoriti, še manj pa ga je sram s prekrizanimi rokami mirno stati ob strani in gledati, kako se drugi njegovi tovariši borijo in izpostavljajo za pravice viničarjeve in tudi za njega. Ako pa se doseže večji ali manjši uspeh, hoče imeti največji delež ravno tak, poleg tega pa še kritizira, zakaj se ni več doseglo.

Čudno naivni so tudi oni tovariši, ki zahtevajo in pričakujejo, da bo vodstvo organizacije samo vinogradnike prisililo k boljšim delovnim pogojem, ne da bi tudi viničarji sami zahtevali to naravnost vsak od svojega gospodarja, kar se pa zgoditi ne more, ker viničar po organizaciji more zahtevati in doseči, nikoli pa organizacija brez samozavestnega in borbenega značaja vsakega posebnega viničarja samega. Zato se ni čuditi slučaj, da je neki viničar po krivdi gospodarja zahteval viničarsko komisijo, na katero pa je sam prišel z obvezano glavo, markiral je zobobol iz strahu, da bi moral kaj govoriti. Vse je odpadlo na zastopnika, ki mu ga je poslala organizacija, da se v celoti bori in zagovarja v njegovem imenu. Seveda, ako mora v takih slučajih zastopnik kaj popustiti, je kriv vsakega neuspeha samo zastopnik, zakaj ni opral zamorca, ni spremenil črno v belo.

Trdimo, da mnogi vinogradniki ne izvajajo viničarskega reda. Dokazano pa je, da v večini slučajev viničarji niti

ne zahtevajo tega. Dobijo se med viničarji samimi celo taki, kateri sedanji viničarski red odklanjajo. Pa ne storijo tega zato, ker bi bil zanje sedanji slabši, ampak ker so nevedni, vsebine viničarskega reda ne poznajo in mislijo, da jim vinogradnik še tako preveč daje. Navsezadnje pa se vendar jezijo in preklinjajo vse skupaj, viničarski red, organizacijo in gospodarje. To potrjujejo vsi slučaji pismenih pogodb, katere so viničarji podpisali kar na slepo, ne da bi vedeli o njeni vsebini. Več viničarjev enega gospodarja čaka in gleda, kateri izmed njih bo prvi dvignil glas za svoje pravice. Tako se iz dneva v dan zanašajo eden na drugega, končno pa nobeden nič ne reče. Pa pride navadno gospodar sam, ali njegov šafar, in pravi: »Mi ostanemo pri starem viničarskem redu, ker smo že temu navajeni.« Viničarji vsi samo ponižno pokimajo v potrdilo, čeprav v žepu pesti stiskajo in bi najrajši planili eden na drugega, zakaj so privolili tako. Pa po toči zvoniti je prepozno. Tolažijo se z izgovori, da gospodar ostane gospodar, siromak pa siromak, viničarski red pa če ga potrdi kdorkoli, ostane zanje vseeno, organizacija pa nima nobenega smisla, kvečjemu bi se gospodar ali šafar še hudoval, ako bi bili člani. Znan je celo slučaj, da je viničar in celo tak, ki hoče v organizaciji nekaj pomeniti, pismeno predlagal svojemu oskrbniku, da ne zahteva zakonite nagrade 100 Din od orala vinograda, ampak samo od vsake delovne moči prosi 100 Din. To je protizakonito, zelo škodljivo za ostale viničarje. Kam pa meri taka popustljivost, je vsakomur jasno.

Obsodbe vredni so vsi tisti, ki streme vsak čas dobiti iz strokovne organizacije svoj profit. To velja posebno pri podpornem skladu. Marsikateri je nevoljno zapustil naše vrste, ker je takoj po vstopu pričakoval izdatne podpore, pa je ni dobil. Imamo v svojem krogu tudi take, katerim je vsaka podpora vedno premalenkostna, čeprav za najmanjši znesek, ki ga nakažemo, mora posameznik težko delati ves teden in še več. Taki ne pomislijo, da prej, ko ni bilo organizacije, toliko podpore ni nihče dajal viničarjem, da je denar podpornega sklada zbran iz prispevkov vseh, zato imajo pravico do podpore vsi člani v nujni potrebi, nikakor pa ne samo nekateri za vsako najmanjšo malenkost. Ponarejanje zdravniških računov, predlaganje zastarelih receptov in vsi drugi »švindelnji« to tudi potrjujejo. Končno pa so taki člani vedno nezadovoljni in še druge dobre hujskajo. Boljše je, če taki že danes zapuste naše vrste, kakor jutri, ker so plevel med zrnjem. Nikakor pa pri tej priliki ne smemo pozabiti onih sicer redkih, toda tembolj škodljivih elementov, ki so se od časa do časa v raznih krajih pojavili

v naših vrstah. To so tisti, ki so sicer v začetku pokazali veliko agilnosti in navdušenja za naš pokret, so si pridobili zaupanje članov, toda svojih zmožnosti niso žrtvovali za svojega bližnjega, za svojega sotrpinca. Prevladala jih je grda sebičnost, postali so mamonovi slabiči, potegnjeni v mlakužo nepoštenosti. Usoda nam tudi s takimi značaji ni prizanesla. Imena teh posebnih nepoštenjakovičev so zapisana v črnih bukvah zgodovine našega pokreta.

Veliko bi se dalo še zapisati, toda naj to zadostuje. Taki so značaji. Nudijo celotno sliko borbe, ki jo izvršujejo za naš ideal vsi zaupniki in odborniki »Strokovne zveze viničarjev« pri izvrševanju svojih dolžnosti. Ravno taki značaji so naši najhujši notranji sovražniki ter je treba pri vsakem koraku s tem računati. Popustiti pa nikar in nikjer. **Neusmiljen boj naj velja vsaki nezavednosti, sebičnosti in nepoštenosti!** Vztrajmo se v ponosne, zavedne in vsestransko poštene ljudi, le tedaj bo naša »Strokovna zveza viničarjev« trdna in le taka bo zmožna kljubovati vsem viharjem.

R. n.

Litmerk pri Ormožu. Kakor smo poročali v zadnji viničarski številki »Delavske pravice« o nasilju med viničarji, tako poročamo našim članom in čitateljem o nadaljnjem poteku dogodkov. Prva viničarska komisija ni mogla rešiti svoje naloge, zato se je 28. nov. sklicala ponovna komisija. Predsedoval je župan g. Janežič, zapisnikar je bil g. F. Paušner. Viničarja Grašiča je zastopal tajnik centrale tov. Peter Rozman. V prvi točki je komisija odobrila Grašiču pravico do predčasne izselitve radi krivice gospodarja po § 21. viničarskega reda. Kot druga točka je bila ugotovitev vrednosti prihodnje žetve in stroški selitve, katere je v tem slučaju dolžan gospodar viničarju povrniti. Komisija je določila, da mora viničar dobiti 7 mernikov ječmena za vsak mesec, 100 kg krušnega zrna, to je december 1929 in januar, februar, marec 1930, katero količino mu mora gospodar na svoje stroške pripeljati na novo bivališče. Stroški selitve so se določili na 1800 Din, nagrada za 1. 1929. v znesku 700 Din in izplačilo vse zaostale plače; sme odpeljati eno klastro drv in en polovnjak grozdnih tropin. Odškodnina v denarju se mora izplačati do 4. decembra t. l. do 4 popoldne, drugače nastopi vinčar sodnijsko pot. Z vsem je soglašal tudi šafar g. Kumer, ki je zastopal svojega gospodarja. — 2. decembra pa se je nenadoma pripeljal oskrbnik graščine, poklical vse tri viničarje v zidnico ter je z neutemeljenimi grožnjami pripravil Grašiča, da je pred pričami podpisal izjavo, v kateri se popolnoma odpoveduje vsemu, kar je komisija sklenila in kar določa viničarski red. Izjava ni bila pisana v slovenskem jeziku, zato vsebine Grašič ni razumel. Žena in otroci so jokali nad tolikim udarcem, ker so poleg drugega izgubili za letošnjo zimo vsakdanji kruh. Kdo je kriv? Od strani

organizacije se je storilo vse in z lepim uspehom. Uspeh si je uničil viničar sam s svojo nevednostjo, nepotrebno bojaznijo pred gospodo in s svojim podpisom. Takemu ni pomoči in je zapisan usodi. Viničarji, dobro premislite, kadar kaj podpisujete. — Viničar.

Rudarji

Hudajama. Močno napreduje zavednost rudarjev v poedinah revirjih. Toda mnogo jih je še, ki čakajo izven organizacije. Prav ti pa imajo vedno največje zahteve. Oni se vedno zaletavajo v organizacijo ali njene funkcionarje. Ako jim računovodja na zaslužku premalo zračuna, ako se jim akordno delo nepravilno odmeri itd., vsega tega so krivi odborniki organizacije in delavski zaupniki.

Res je, da bi se z dobro voljo dalo marsikaj zboljšati ter ugodno rešiti, ako bi se medsebojno sporazumeli prizadeti in zaupniki ter tako združeni iskali pravice na merodajnih mestih. A zdi se, da nekaterim ne gre za to, da se krivice popravijo. Mnogim gre le za to, da razbijajo ter delajo med delavstvom spor in nerazpoloženje proti zaupnikom. Zakaj drugače si tega ne moremo predstavljati, ker dotični pri večini stvarih niti ne povedo zaupnikom, kaj hočejo in kako naj se stvar reši. Ne, nočejo povedati jasne besede. Raje iščejo sebi enakih, to je takih, ki s amo nergajo in zabavljajo in potem vsi skupaj zabavljajo čez ves svet, najbolj pa seveda čez zaupnike, ki jih »prodajajo« podjetju.

Zbiramo se skupaj, da se razgovorimo, kaj nam je potrebno v bodoče, kaj je nepravilnega, kako naj nastopamo, da odpravimo razne krivice itd. Toda tistim, ki najbolj zabavljajo, se ne zdi vredno, da bi šli na sestanke. »To, kar ve oni, ki bo tam govoril, to vem jaz tudi.« tako brblja taka pametna glava. Zalostno in vendar res je, da so rudarji, ki se jim ne zdi vredno, da bi šli na sestanke med rudarje ter se med sabo razgovorili tovariško, odkrito. Ako bi bili na sestanku gospodje, ki se podpisujejo z dr., ing. itd. ali pa, da bi bili vsaj taki, ki imajo »jurja« v žepu, o, potem bi se že splačalo, tako menijo. Tovariši pa, ki so spoznali potrebo, da se rudar združi ter so se v ta namen organizirali, mislijo resno.

Pri podjetjih so se vedno godile razne nepravilnosti, ter se še gode. Toda v bodoče jih bomo omejili v toliko, v kolikor bo med nami vladala sloga in delavska zavest. Marsikatera krivica se bo dala z dobro voljo odpraviti, ako bodo rudarji podprli svoje zaupnike, ne pa jim metali polena pod noge. Predvsem je naloga organiziranih, da pokažejo, da je rudar solidaren, kadar gre za njegove pravice.

Neorganiziranim pa tole: Ako oni nimajo toliko požrtvovalnosti, da bi plačali mesečno 11 Din, da bi vsak mesec vsaj dve uri žrtvovali za sestanek, da bi čitali svoje glasilo, da bi, kadar menijo, da se jim godi krivica, šli k zaup-

Atom:

Razdelilna pravičnost v državi

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

51. Na trdni podlagi teh dejstev je v oblasti voditeljev držav, da kakor koristijo drugim stanovanjem, tako tudi največ pomagajo stanju (razmeram) proletarcev in sicer v svojem najboljšem pravu, ne da bi nanje padel kakršenkoli sum brezobzirnosti. Država je namreč dolžna po načelih svoje službe skrbeti za skupnost. Kolikor večje blagostanje pa bo iz te splošne ureditve nastalo, toliko manj bo treba poskušati druga pota za dobrobit delavcev.

52. Poleg tega je treba tudi to upoštevati, kar gre zadevi še bolj do dna, da je za državo edini razlog: skupnost najvišjih in najnižjih. Proletarci so namreč po naravi z enakim pravom državljani, kakor bogatini; to se pravi, da so resnični in živi deli države, iz katerih, potem družin, njeno telo obstoja; da niti ne omenjamo, da so v vsakem mestu daleko najštevilnejši. Ker pa je le-to prenezmislno, delati za del državljanov, del pa zanemarjati, iz tega sledi, da se mora za ohranjanje blaga in koristi proletarskega stanu obračati s strani države dolžna pozornost. Če se to ne zgodi, se s tem krši pravičnost, ki zapoveduje dati vsakemu, kar mu gre. Modro pripominja v tej zadevi sv. Tomaž: Kakor ste del in celota na vsak način eno, tako pripade tisto, kar spada k celoti, na vsak način tudi delu. (S. th. 2, 2 q. 61 a. 1 ad 2.) Zato je med dolžnostmi — ki niso malostne in ne lahke — za ljudstvo dobro skrbeti obladarjev, ona na prvem mestu, da se enako za-

ozamejo za vsak stan državljanov, da se torej ne prekršljivo drže one pravičnosti, ki se imenuje razdelilna.

Dobro poudarja tu papež, da so delavci enakovredni del države kot bogatini in da je država dolžna skrbeti zanje s posebno vestnostjo. Človek potrebuje družbe. Človek v družbi sodeluje, v službi njenega cilja in namena, zato, da bi prejemal od družbe dobrine, ki naj mu služijo za njegov lastni oseben smoter. Naravno sledi iz tega, da ima človek dolžnosti do družbe in ima družba dolžnosti do človeka. Če je torej človek dolžan sodelovati v službi družabnega cilja ali smotra, ki je občna ali socialna blaginja, ima družba pravico terjati, da človek izpolnjuje te socialne dolžnosti. Ta pravica države se imenuje legalna pravica, ker družba izraža svoje zahteve v zakonih. Pravičnost torej zahteva, da vsak družbi da, kar sme ta po pravici zahtevati.

Če pa ima človek socialne dolžnosti, dolžnosti do družbe, ima tudi socialne pravice, pravice do družbe. Le zato je človek član družbe, da bi bil deležen socialnih dobrin, deležen socialne blaginje. Družba mora splošno skrbeti za socialni red, braniti mora pravice vseh, pospeševati mora splošno blagostanje, deliti mora pravično socialne dobrine. Socialnim pravicam članov mora torej odgovarjati v družbi posebna pravičnost, razdelilna pravičnost.

Razdelilna pravičnost pomeni, da mora družba tako nalagati socialna bremena in deliti socialne dobrine, da omogoči kolikor mogoče vsem primerno blagostanje. V urejeni družbi ne sme biti socialne bede. Ako torej kak stan posebno trpi, mu mora družba tudi posebno pomagati, zmanj-

šati mu bremena, zvečati socialno pomoč. Če pa je socialna blaginja zajamčena, se mora ozirati družba, kolikor mogoče na enakost vseh, to je, da vsem daje enako, ker so vsi enako člani družbe. »Proletarci so namreč,« tako poudarja papež, »po naravi z enakim pravom državljani, kakor bogatini.«

S tem pa če država skrbi za delavce, družba nikakor ni oškodovana. Če skrbi za delavce, skrbi za vse. »Država je namreč dolžna po načelih svoje službe skrbeti za skupnost. Kolikor večje blagostanje pa bo iz te splošne ureditve nastalo, toliko manj bo treba poskušati druga pota za dobrobit delavcev.« Tako papež. In pravilna je njegova trditev. Državni stroški so tem večji, čim večja je brezposelnost, ker je treba brezposelnim dajati podpore. Brezposelnost pa pride ponajveč od tod, ker se premalo proizvodov proda, ker tedaj običajno tovarne ustavijo svoj obrat in trgovine zmanjšajo število svojih uslužbencev.

Premalo se pa prodaja ponajveč zato, ker ljudje nimajo sredstev, da bi si kupili, kar bi radi imeli. Sredstev za kupovanje pa nimajo, ker so plače delavcev premajhne in komaj zadostujejo za najpotrebnejše vsakdanje potrebe. Majhne plače delavcev pa izvirajo deloma od tod, ker bi radi nekateri obogateli na račun delavcev, deloma pa od tod, ker so davki preveliki. Vidimo torej, da ima tu v prvi vrsti dolžnost država, da nastopi s pravičnostjo, ki se imenuje razdelilna; to se pravi, da mora zaščititi delavce, da ne morejo na njihov račun drugi obogateti in da mora pravično razdeliti bremena, ker drugače trpi cela družba. Kakor se ura ustavi, ako le eno kolesce ni prav uravnano, prav tako mora trpeti cela družba, ako trpi delavski stan.

niku in se z njim posvetovali, potem oni nimajo niti najmanj pravice, kritizirati čez organizacijo in zaupnike, ampak se naj kar na prsa potrkajo in priznajo: Sami smo krivi!

Ne organizacija, ki ima edini namen koristiti splošnosti, ne zaupniki, ki večino časa izven službe porabijo za delovanje, ki je v prid celote in posameznika. Ti niso krivi slabih razmer. Krivi so jih neorganizirani, ki zaradi svoje se in ker so sami sebični, tudi druge po sebi sodijo.

Vemo, da jih je še mnogo, ki omahujejo, pa se nam bodo le pridružili. Nekaj pa jih bo ostalo izven organizacije. Med zadnjimi bo vedno nekaj Judežev, ki bodo vršili izdajalski posel, da bodo denuncirali svoje sotrpine. Mi pa, ki smo organizirani, ki stremimo zaboljšanjem razmer, pojdemo na sestanke, pogledimo si v oči, podajmo si roke, povejmo si, kaj nas tare, storimo resne sklepe za našo bodočnost. Zavedajmo se, da organizacija ni kakšen zaupnik ali odbornik, ampak da smo organizacija mi vsi! Tovariši, brez žrtve ni zmage!

Zagorje ob Savi. V nedeljo 15. t. m. po osmi sv. maši se bo vršil sestanek rudarjev v dvorani Zadrugnega doma. Tovariši člani se posebno opozarjajo na ta sestanek, ki bo zelo važen. Gre predvsem radi organizacije. Zato tovariši, pokažite se zopet enkrat polnoštevilno, pogovorite se med seboj in pripeljite seboj vsaj tiste, ki so že enkrat čutili z nami, ter še čutijo, toda jim zbijajo voljo do zopetnega aktivnega delovanja v organizaciji tisti, ki v ogromni večini niso organizirani in tako še naprej ovirajo delo skupnosti. Zato, delavci pomnite, da dokler ne bomo močno organizirani, ne pomenimo nič, ker le v skupnosti je naša moč. Dokler te ni, bomo še naprej pobirali drobtinice tistih, ki jim v izobilju od mize pada. Delavci, z organizacijo ne odlašajte, ker zamujenega je že itak dovolj, le potem te si bomo priborili boljšo bodočnost. Zato v nedeljo ne zamudite tega važnega sestanka. Pride zastopnik iz Ljubljane.

Kovinarji

Jesenice. V nedeljo 15. decembra se bo po »savski« maši vršil sestanek naše skupine. Dnevni red je nujno važen! Zato je udeležba strogo obvezna za vse člane. Zlasti naj ne manjka nikogar izmed mlajših. Krekovec, zavedaj se! Posebnih vabil ne bo. Za zavednega strokovničarja zadostuje vsakršno obvestilo. Pridite vsi točno! — Odbor.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Redni mesečni sestanek naše skupine se je vršil v nedeljo dne 8. t. m. Poročal je tov. tajnik o reviziji delavske soc. zakonodaje. Udeležba je bila kljub slabemu vremenu povoljna. Naša skupina precej dobro napreduje, vedno pristopajo novi člani posebno v spodnjem lomu. Sicer pa je še mnogo neorganiziranih, kateri vedno od organizacije kaj zahtevajo in pridno čez njo zabavljajo. Prav in lepo je, ako se kritizira, toda tisti, kateri to delo vrši, mora sam tudi nekaj ustvariti in pokazati, da je zmožen kaj boljšega, drugače je pa to samo demagogija, ki izvira ali iz hudobnosti ali nevednosti. Mislim, da bo zadnje še najbolj držalo.

Po sestanku sta tov. tajnik in predsednik intervenirala pri g. ing. Lenarčiču radi dovoza kamnja kamnosekom in tudi nekaj drugih zadev, katere se je obljubilo urediti v prilog delavstvu. Nadalje se je interveniralo tudi pri g. načelniku Zapečniku za gornji kamnolom, radi ureditve lop oz. barak, v katerih so zaposleni kamnoseki. Tudi tukaj se je obljubilo, da se bodo, kolikor bo mogoče, upoštevale želje delavstva. Poudarjalo se je pa, da delavstvo posebno mlajši preveč izostajajo od dela t. j. da vsled pijančevanja ne pridejo na delo, kar je potem še za ostalo delavstvo težko in bi bilo v interesu pametnejših želeti, da slične ljudi skušajo spraviti na boljše polt, ali jih popolnoma izločiti. — Kamnosek.

Zdraviliški uslužbenci

Rogaška Slatina. V nedeljo 15. decembra se bo vršil v društveni dvorani pri Sv. Križu strokovni tečaj za tukajšnje delavstvo. Tečaj ima namen, da se vzgledno in izveščajo dobri delavci in delavke za vodstvo raznih poslov v organizaciji in tudi izven nje. Zato vabimo, da

se tečaja udeleži čim večje število delavcev in delavk; za delavke pride posebej predavateljica iz Maribora. V obilnem številu na svidenje! Začetek tečaja je ob 10 dopoldne. — Odbor.

Slovenjgradec. Dovolil urednik, da se tudi mi malo oglasimo v naši »Delavski pravici«. Smo sicer najmlajša skupina v JSZ toda upamo, da se bomo razvili v eno najmočnejših. Člani pridno pristopajo in se vse delavstvo zelo zanima za naše delo in organizacijo. Seveda je vse šele v razvoju in ne moremo svojega dela vršiti v polni meri

Tobačno delavstvo.

Tobačno delavstvo je zopet naslovlilo na svojega delodajalca, belgrajsko upravo monopolov, svoje zahteve. S sedaj veljavnim pravilnikom je delavstvo sila nezadovoljno; treba ga je izpremeniti. Kot je razvidno iz spodnje spomenice, je uprava monopolov pripravljena pravilnik spremeniti. Delavstvo zahteva, da se izpremeni v smislu sledeče spomenice: Upravi monopolov, Beograd. Predsedstvo podpisane »Strokovne zveze tobačnega delavstva v Ljubljani« je bilo v zastopstvu delavstva tobačne tovarne v Ljubljani izveščeno, da namerava p. n. uprava z ozirom na nezadovoljnost delavstva z obstoječim službenim razmerjem zlasti kar tiče mezd, to razmerje, uveljavljeno dne 1. aprila 1929 s »Pravilnikom o delavskih kategorijah in plačilnem sistemu v tobačnih tvornicah«, bistveno izpremeniti. Spričo tega si usojamo naše zahteve, izražene v naši predstavi p. n. upravi z dne 3. julija 1929 ponovno poudariti, utemeljiti in deloma v detajlih konkretizirati.

Zagotavljamo p. n. upravo, da delavstvo Tobačne tovarne v Ljubljani pri postavljanju svojih zahtev glede delovnih in mezdnih pogojev nima v vidu edinole svojih lastnih interesov, ampak da v isti meri uvideva tudi potrebnost čim višje donosnosti tobačne industrije kot državnega monopola. V skladu s temi vidiki so tudi zahteve delavstva glede ureditve oziroma izpremembe delovnih odnošajev.

1. Zahtevamo, da so temeljne mezde delavstva vseh kategorij enake predvojnemu temeljnemu mezdam.

Ugotavljamo, da niso v veljačnem »Pravilniku o delavskih kategorijah in plačilnem sistemu v tobačnih tvornicah« odmerjene mezde v nikakem sorazmerju z obstoječimi cenami življenjskih potrebščin. Niti predvojne mezde niso bile eksistenčne, vendar želimo, da se vsaj malo približamo eksistenčnim mezdam, da so naše mezde vsaj tolikšne kot predvojne.

2. Draginjske doklade naj ostanejo v veljavi vsaj v isti višini kot so odmerjene s sedaj veljavnim pravilnikom.

3. Delavstvo želi, da se v novem pravilniku o delovnih in mezdnih odnošajih točno določi, kateri delavec in katera delavka sta stalna in kakšne učinke ima stalnost. Ustanovi naj se, da postane vsak delavec in delavka po enem letu zaposlenja v tovarni stalen kot je bilo to urejeno v tobačni tovarni v Ljubljani do leta 1914.

4. Z veljavnim pravilnikom je prišlo vse tobačno delavstvo glede plačanja cerkvenih in državnih praznikov v slabši položaj kot je bilo pred 1. aprilom 1929, ker se od tedaj naprej ti prazniki ne plačujejo. Zato naj stopijo v veljavo zopet prejšnje tozadevne določbe.

5. Plačani letni dopusti naj se določijo za vse delavstvo stopnjevale po času zaposlenja v sledeči izmeri:

Od 1 do 5 let 6 dni, od 5 do 10 let 12 dni, od 10 do 20 let 18 dni, od 20 let naprej 30 dni.

kakor bi bilo potrebno, toda dobra volja premaga vse ovire in to imamo.

Tovariši, ki je na občnem zboru prevzel posle tajnika in se tega dela z vso vnamo lotil, nam je nenadoma težko obolet in se nahaja v tukajšnji bolnici. Želimo mu skorajšnjega okrevanja, da pride med nas in pomaga delati. Seveda imamo med našim delavstvom tudi nekaj plevela, kje pa se tega ne manjka, toda mi gremo preko njega, kajti prepričani smo, da je rešitev delavstva le v močnih in enotnih strokovnih organizacijah! — Delavec.

6. Mezde naj se izplačujejo v celoti tedensko. Samo s tedensko akontacijo se delavstvo ne more zadovoljiti.

7. Starostna preskrba delavstva naj se uredi tako, da more delavec po 30 letih službe brez drugega razloga stopiti v pokoj. Sedanja 40 letna doba je previsoka in nesocialna. Za polno dobo 30 let naj dobiva delavec kot pokojnino polno zadnjo temeljno mezdo z vsemi dokladami vred. Za manjše službene dobe naj se določijo procentualno nižje pokojnine. Vendar naj pokojnina v nobenem slučaju ne bo manjša od polovice polne temeljne mezd z vsemi dokladami prizadetega.

8. Odločna zahteva delavstva je, da se revidirajo predpisi glede storitev. Le-te so predpisane zlasti za nekatera dela v taki višini, da jih ne doseže delavec niti pri najskečajnejšem naporu svojih moči. Ti predpisi so nesocialni in povzročajo naraščanje števila bolnih ter predčasno uničujejo delovno moč v splošnem.

9. Ugotavljamo, da je delavstvo Tobačne tovarne v Ljubljani svoječasno večino gornjih pogodnosti že imelo. Zato želi, da se mu z novo ureditvijo službenega razmerja vsaj popravijo krivice, ki so se mu prizadevale in da tako pride na svoj stari položaj, ko mu je bila življenjska eksistenca ob vestnem vršenju predpisane službe vsaj v glavnem zagotovljena.

10. Želimo, da se v smislu teh zahtev čimprej sestavi pravilnik o službenem razmerju, o storitvah in o starostni preskrbi. Predložiti naj se v pretres in v izjavo Centralnemu tajništvu Delavskih zbornic v Beogradu in vsem delavskim strokovnim organizacijam, ki naj potem centralnega tajništva izrazijo p. n. upravi svoje mišljenje o osnutkih pravilnikov.

Podpisana zveza kot izvrševalka želja in zahtev celokupnega delavstva tobačne tovarne v Ljubljani je trdno uverjena, da bodo te najnujnejše zahteve in predlogi sprejeti v celoti. Kajti tobačno delavstvo more ustvarjati z vestnim vršenjem svoje službe državi velike dobičke. Pri monopolnem gospodarstvu pa se ne morejo in ne smejo imeti v vidu samo in edinole fiskalni interesi, ampak v znatni meri tudi materijalni položaj uslužbenstva monopolskih naprav. Kajti, tudi po tej plati mora država izdatno skrbeti za blagostanje svojih državljanov, česar danes zlasti z ozirom na tobačno delavstvo ne moremo trditi. Nasprotno je danes to delavstvo po statističnih podatkih med najslabše plačanim delavstvom v državi in splošno živi v silni revščini in bedi. Naj zato še enkrat razmisli svoje prepričanje, da se bodo zgornje zahteve vseskozi uvaževale.

Slede podpisi.

* * *

Sedanje plače tobačnega delavstva so res skrajno nizke. Saj nam kaže statistika, da zasluži celih 70 odstotkov, torej skoro dve tretjini tega delavstva tedensko komaj svojih 170 do 190 Din.

Kaj ima delavstvo od zavarovanja?

Čeprav se z raznimi publikacijami kakor tudi potom časopisja, sestankov, predavanj mnogo razpravlja o važnosti, pomenu in namenu delavskega zavarovanja za delavstvo, se še vedno dobijo tako med delavstvom, kakor med delodajalci ljudje, ki trdijo, da zavarovanje delavstvu ne nudi ničesar in da je zato vsak denar za to zavarovanje — vržen v stran.

Da so nekateri zavarovanci, ki od zavarovanja niso ničesar prejeli, je resnica, ker jim dosedaj še ni bilo treba pri istem ničesar iskati. S tem pa še ni in ne more biti rečeno, da tudi ostali

zavarovanci nimajo ničesar od zavarovanja. Tudi tisti, ki so tako srečni, da jim še ni bilo treba iskati pomoči pri svojem zavarovanju, ne smejo te nesreče (ki je danes prav redkim naklonjena) izrabljati proti zavarovanju, ker nihče ni danes siguren, kaj bo z njim jutri.

Delodajalci zatrjujejo nezavednemu delavstvu, da zavarovanje delavstvu ne koristi ničesar. S težkimi milijoni, ki jih je treba plačati za to zavarovanje, bi delavstvo lahko imelo vse drugačne ugodnosti, kot jih ima sedaj. Jasno je, da imajo delodajalci pri tem svoj namen in ta je, da vzbudijo v širokih delav-

skih masah čim več mržnje do socialnega zavarovanja. Da je temu res tako, nam pričajo nešteti slučajji, ko so se delavci na prigovarjanje delodajalca odrekli zavarovanju. Se danes bi lahko našli in to celo sredi glavnega mesta, kjer je tudi sedež delavskega zavarovanja, več takih delodajalcev, ki svojih delavcev nimajo zavarovanih. Seveda se vse take zlorabe prej ali slej maščujejo. So pa danes tudi ljudje, ki so mnenja, da so stavbe, ki so namenjene zdravstvenim svrham delavstva, odveč. Ti ljudje gledajo te stavbe le od zunaj. V vseh kulturnih državah je danes urejeno moderno socialno zavarovanje in zdravstvene naprave. Mar ni zdravje delavstva prav toliko vredno kot vsakega drugega? Če si premožni sloji v bolezni iščejo zdravljen in zdravnika za vsako ceno, naj ima tudi delavec možnost do modernih zdravstvenih naprav, zlasti še, če za to žrtvuje težko zaslužen denar. Tistemu, ki še danes trdi, da delavstvo od svojega zavarovanja nima ničesar, bi mu zelo priporočili pravkar izdano letno poročilo našega OUZD za leto 1928. V tem poročilu govorijo dejstva in tudi suhe številke, ne pa zlobni jeziki, ki vedoma ali nevedoma izpodkopujejo temelje delavskemu zavarovanju.

OUZD je v letu 1928. predpisal 40.628.326 Din prispevkov za slučaj bolezni. Od teh mora po zakonu plačati delodajalec eno, delavec drugo polovico. Faktično pa plača vse delojemalec, ker je delodajalec tudi svoj del vkalkuliral v režijske stroške in daje zato delavcu manjšo plačo.

Kaj pa je OUZD nudil za te milijone delavstvu v letu 1928., nam povedo številke: hranarine (bolniške podpore) je bilo izplačane 11.288.644 Din, podpore porodicam članicam 1.563.115 Din, porodiške podpore svojkam 216.517 Din. Deje opreme članicam 324.947 Din, deje opreme svojkam 1.748.748 Din, podpore za dojilje 37.452 Din. Babiške pomoči članicam 184.992 Din, babiške pomoči svojkam 648.558 Din. Pogrebnine 399.195 Din, oskrba v bolnicah za člane 4.571.861 Din, oskrba v bolnicah za svojece 1.120.330 Din, zdravlila in zdravilni pripomočki članom 2.669.017 Din, svojcem 753.680 Din. Lečenje zob in zobne naprave 645.093 Din. Razna kopališča in zdravilišča, toplice, lečenje tuberkuloznih 2.959.534 Din. Stroški zdravnikov 4.087.397 Din, upravni stroški 6.679.961 Din, vzdrževanje ambulatorijev 1.091.787 Din. Če šestejemo dosedaj navedene številke, dobimo vsoto 33.219.088 Din. K gorenji vsoti prštejemo še stroške za vzdrževanje delavskega sodišča 94.535 Din ter vzdrževanje uradovega avtomobila 23.281 Din. S tem dobimo vsoto 33.336.905 Din.

Če odštejemo gorenjo vsoto izdatkov od predpisanih prejemkov, bi se pokazal konec leta prebitek v bolniški panogi v znesku 7.291.420 Din. **Vsa ta vsota, kateri moramo pršteti še 3.019.726 Din, se nahaja v rokah delodajalcev. 10.311.147 Din dolgujejo delodajalci na prispevkih za slučaj bolezni.** Za nezgodno zavarovanje, delavsko zbornico in borzo dela pa še posebej nad 3 milijone dinarjev. Od teh milijonov so na delavstvo odpadajoči del odtegnili že od njegove plače. Če bi bil gornji dolg delodajalcev plačan, bi OUZD kril vse svoje dolgove. Ker pa redni dohodki ne zadostujejo za kritje rednih izdatkov, porablja OUZD sredstva iz nezgodne panoge in si s tem nakopava nove dolgove, ki segajo že v težke milijone.

Zamislimo se za trenutek v gorenja dejstva, pa bomo takoj na jasnem, da je vsako natolcevanje zavarovanja izrodek nevednosti ali zlobe. **Tisti pa, ki dolgujejo zavarovanju težke milijone, v katerih so tudi odtegljaji od delavskih plač, pa naj vedo, da delavstvo v resnici od svojega zavarovanja ne bi imelo ničesar, če bi bilo po njihovem.**

Občni zbor

I. delavskega kozumnega društva v Ljubljani

se je vršil v nedeljo dne 1. decembra 1929 ob obilni udeležbi delegatov. Vodil ga je predsednik dr. Gosar. Načelstveno poročilo je podal ravnatelj Al. Kocmur, ki se je koncem svojega poročila dotaknil tudi potrebe mirnega in složenega sodelovanja vseh delavnih slojev v okviru zadrage.

Namen zadruga je preskrbovati člane z dobrim in cenim blagom. Ta namen je zadruga vršila tekom svojega 35 letnega obstoja, zelo uspešnega, kar kažejo njene bilance in njen razvoj.

Poleg tega, da postreza zadruga člane po konkurenčnih cenah prvovrstnih trvd, razdeljuje tudi med člane vsako leto približno pol milijona dinarjev dividend.

Čimbolj se bodo člani posluževali zadruga glede odjema blaga, tembolj bo naraščalo zadržno premoženje, ki je nujno potrebno za zadržno udejstvovanje.

Odkar je zadruga postavljena na širši temelj s podružnicami, se udeležujejo pri zadrugi vsi sloji delovnega ljudstva: delavci, kmetje, obrtniki in uradniki. Ker imajo vsi ti sloji isti namen in interes v pogledu zadržnega udejstvovanja, ne more biti in doslej tudi ni bilo glede zadržnega udejstvovanja nobenih težkoč. V interesu vseh članov zadruga je, da ostane tako tudi naprej.

Zadržnim nastavljenecem se bodo s 1. I. 1930 na novo preuredile plače, kar bo obremenilo prihodnjo bilanco za približno 100.000 Din.

Članstvo je poskočilo od 9497 na 10.371 družin, rezervni zaklad pa od 987.000 na 1.042.000 Din, hranilne vloge članov znašajo 473.000 Din, kavcije uslužbencev 598.000 Din, deležna rezerva članov pa 653.000 Din, nasprotno se je pa znižal tekoči račun pri Zadržni zvezi na 1.780.000 Din.

V imenu nadzorstva je poročal predsednik Jože Gostinčar. Poudarjal je potrebo naj bi po zgledu nemškega in angleškega zadržništva, zadruga polagoma pričela tudi z lastno produkcijo. Predlagal je absolutorij načelstvu.

Načelnik dr. Gosar je poudarjal potrebo nadaljnjega racionalnega gospodarstva, kajti z lastno produkcijo bo mogoče prihraniti šele tedaj, ko bo imela zadruga zadostnih lastnih sredstev in ne bo odvisna od kredita.

Vršila se je obširna debata, katere so se udeležili razni delegati, o tekočih zadevah in potrebah raznih prodajal in se je soglasno odobrilo načelstveno poročilo in računski zaključek, načelstvu pa izrekel absolutorij.

Vsem prav nujno priporočamo, da se pri zadrugi kot živi in zavedni člani v vsakem oziru udeležujejo in jo s svojim odjemom podpirajo, kajti če bo naraščal promet se bo tudi zadruga čimdalje bolj spopolnjevala in tembolje vršila svoj zadržni namen v korist vseh članov. Če bo močna zadruga kot celota, bodo zadovoljni tudi njeni člani.

Krekova mladina.

Krekova mladina Preska-Goričane. Prihodnjo nedeljo priredi naša družina s sodelovanjem tukajšnjega delavstva v Društvenem domu v Preski igro »Bele vrtnice« v štirih dejanjih. Pričetek ob treh popoldne. Pridite!

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 1 hlapcu, 2 mizarjema, 21 čevljarjem, 22 rudarjem, 4 krojaškim pomočnikom, 1 kleparju, 1 nožarskemu pomočniku, 1 zlatarskemu pomočniku, 1 graverju, 1 kolarju, 1 brivskemu pomočniku, 2 navadnima delavcema, 1 pekovskemu pomočniku, 2 železostugarjema, 100 gozdnim delavcem, 1 tapetniškemu pomočniku, 1 strojnemu mizarju, 13 vajencem — 1 dežnikarici, 1 pletilki, 2 sobaricama, 1 likarici, 2 kuharicama, 2 vajenkama za strojno pletenje.

Maribor. Delo je na razpolago: 6 viničarjem, 3 majarjem, 1 švicarju, 1 kravarju s sinom, 15 hlapcem, 15 delavcem za v vinograd, 20 gozdnim delavcem, 15 rudarjem, 1 kleparju, 1 elektro inštalaterju, 1 elektromonterju, 1 pregledovavcu jaje, 1 sodarju, 2 mizarjema, 3 čevljarjem, 1 čevljarskemu delovodji, 1 krojaškemu delovodji (ki zna samostoj-

no prirezovati), 3 krojačem, 2 prirojevalcema gornjih delov čevljev, 1 pečarju, 1 mlinarju, 1 natakarku, 1 tesarju — vajencem zlatarske, pekovske, mizarске obiti ter trgovske stroke — 3 kmečkim dekiam, 6 kuharicam, 7 služkinjam, 1 postrežnici, 1 vzgojiteljici, 3 sobaricam, 2 šiviljama za šivanje odej, 1 šivilji za obleko, 1 šivilji za perilo, 1 perfektni servirki, 1 plačilni natakarkici, 1 pletilski vajenki, 2 šiviljskima vajenkama.

Celje. Delo je na razpolago: 1 hlapcu za govejo živino, 30 gozdnim delavcem, 10 delavcem za izdelovanje dog, 13 rudarjem (Nemčija), 1 pečarju, 1 stavbnemu ključavničarju, 2 kleparjema, 1 mizarju, 2 sodarjema, 4 čevljarjem, 1 prirezovalcu gornjih delov, 1 krojaču za velike kose, 1 mlinarju, 1 mesarju, 12 vajencem — 7 kmečkim dekiam, 1 šivilji za fina dela, 3 natakarkicam, 1 rač. natakarkici, 3 služkinjam, 2 sobaricama, 1 vzgojiteljici, 2 perfektnima kuharicama, 1 orožniški kuharici, 1 kuhinjski dekli, 1 hotelski sobarici, 1 hotelski kuharici, 2 gospodinjama.

Knjige.

Sc. pismo novega zakona, II. del. — Apostolski listi in razodetje. Izšlo je te dni. Dobi se pri Delavski založbi, Ljubljana, Delavska zbornica.

Sveto pismo je beseda iz božjih ust, mogočna, edino resnična, sveta in lepa. Iz te besede je ukazano živeti človeku poedincu in človeštvu — človeški družbi. Da do dna spoznamo Njegovo voljo, pojdemo vsak zase in vsi globoko v tiho, skromno, a obenem veličastno in vsemogočno in večno skrivnost po svetem pismu nam povedane in prikazane Besede. — Vedno in vedno čitajmo to večno knjigo, kajti vsak dan bomo našli v njej nove zaklade Resnice in Lepote v potrjenje našega trpljenja in križevega pota ponižnih in ubogih.

Popust dobe naročniki našega lista pri naročilu knjige: dr. Jeraj: Socialno vprašanje. Knjiga stane za naše naročnike s poštino vred 20 Din, sicer 28 D. Kdor knjigo želi, naj pošlje svoj naslov na: Uprava »Delavske pravice«, Ljubljana, Delavska zbornica.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

Iz deluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

DVE NOVI POSLOVALNICI

FLORJANSKA ULICA št. 5 v hiši gosp. Stenta in
ROŽNA DOLINA CESTA III št. 2 v hiši g. Pančoh

otvori I. del. konzumno društvo te dni, in sicer:

Somišljenike in člane prosimo za pristop oziroma agitacijo — Z izplačevanjem dividende se prične prve dni v decembru. — NAČELSTVO.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kurel

XXXIV.

V zdravilišču Villepinte. Vroč in molčeč, miren popoldan.

»Gospodična Marija Schwarzova, sestra?»

»Da, gospodična.»

»Živi?»

»Le malo še.»

»Oh, popeljite me brž!»

Že je Henrietta sledila redovnici po širni, beli, čisti zgradbi s svetlimi hodniki, opazi, stopnišči in povozčenimi parketi. Prava palača, bi dejal, ki jo je zgradilo prav nežno usmiljenje za posebno trpljenje: za ženske, in to mlade ženske, ki se jih je lotila bolezen, ki tako malo prizanaša. Nastala je bila zato, da osladi ginevajoča življenja, ki jih naj bi sprejela vase in nudila izčrpancem, katere naj ozdravi, več kot bolnica, ki je tako enolična in hladna. Obdajala jih je z zrakom, s svetlobo, z zelenjem, nekolikant celo z razkošjem, ki boža oči in ki preganja dolgečas za dolge ure samote.

Henrietta je hodila mimo velikih sob s štirimi ali petimi posteljami, ki so nosila imena svetnikov: sv. Dionizij, sv. Martin, sv. Stanislav, sv. Alojzij. Prikazovali so se krasni in shirani obrazi, radovedni in ovlaženi pogledi, bele avbe z modrimi petljami. Majhno dekle je poskušalo stopati po stopnicah za Henrietto, a se je na tretji stopnici ustavilo. Brez sape se je tiščala za prsi.

»Saj ne gremo prehitro, gospodična?» je vprašala redovnica.

Vajena je bila, da so ji dekleta sledila bolj počasi.

Henrietta je v roki nosila škaflo, ki je bila zavita v papir in opremljena z znakom modne hiše iz Nantesa.

Mati Marija Silvija, ki jo je vodila, je dospela

pred vrata v drugem nadstropju, kjer je bila dvorana sv. Neže. Henrietto je močno streslo.

Mati je držala z eno roko za kljuko. Sklonila se je nazaj in rekla prav po tihem: »Tukaj je...« Brez vsakega šuma je zdrknila in vstopila kakor dih.

Dvorana je bila podobna drugim, le svetlejša je bila. Osem postelj je tvorilo bele proge navpično k oknom. Na koncu je stal na mizi med cvetličarji in drobnimi okraski kip lurske Matere božje. Zdelo se je, da ji modri pas plava. Noge so se med zlatimi rožami dvigale od zemlje. In nasproti je opazila Henrietta njo, ki jo je iskala.

Marija ni spala. Ni trpela. Čakala je, kakor je bila obljubila. Roke je imela skrite. Glava se je med dvojnimi slapom kodrastih las, ki bi jih nobena avbica ne bila mogla zajeti, dotikala blazine in se jedva pogrezala vanjo. Imela je vedno še tako rdeče ustnice kot nekda.

Henrietta je stopila naprej v tajni grozi. Zrla je negibni obraz ter tako drobno in trdo telesa pod belino odeje. O, pretekli dnevi, dnevi prekipavajoče mladosti, tako nedavni dnevi, ko sta še hodili po mauvesovskih travnikih! Ko pa jo je bolnica zagledala, je videla, kako se ji je obraz razjasnil in kako se ji je Marija nasmehnila.

Nasmeh je prihajal iz globin, kamor sta se bila umaknila misel in življenje. Bila je v njem mirna in blesteča radost, ki je življenje ne pozna. Glas je zašepetal brez vsake izrazitosti ves podoben nasmehu, netvarjen kot je bil on:

»Kako si dobra!»

Z lahkim naporom se je glava nagnila malce k sklonjeni Henrietti, ki jo je poljubila.

»In kako si lepa. Jaz, vidiš, mirujem, Bog je pozabil. Bog ničesar več ne ve. Henrietta moja, reci mi še, da si mi odpustila?»

»Da, ljubljena, dolgo, skoraj od vsega početka že, brž ko sem vedela, da si bila sama in zapuščena...«

Marijine oči, prepojene s senco, so preletele prav majhen krog v sobi, sestro, Mater božjo, Henrietto in postelj:

»Nisem več zapuščena.«

In dobile so otroški izraz. Vprašala je:

»Kaj je to? Vzorec?»

Bila je škatla, katere ovoj je bila prepoznala.

»Draga, vse najine prijateljice se te spominjajo. Ko so izvedele, da te pridem obiskat, so ti hotele nekaj poslati v dar, in napravile so zate klobuk, ki si ga boš nadela takrat, ko ozdraviš... Ali ti ga naj pokažem?»

Prvokrat je zdrknila solza po votlih licih Marijinih.

»Ne, ne odvijaj. Nepotrebno je... A, kako so dobre! Zahvalila se jim boš. Se povrneš?»

»Ne.«

»Kam greš?»

»Redovnica...«

Henrietta se je bila malce vzravnila. Videla je, da prihaja radost celo na ta bolesten obraz. Čutila se je zajeto v zadnji plamen ljubezni, občudovanja, neskončnega hrepenenja, ki je prežarjalo to gorečo dušo.

»Ah, srečnica...« je rekla Marija.

Spustila je veke. Kakšne slike so ji šle po duši? Brez dvoma so se vrstili zadnjokrat pred njo pretekli dnevi, zamujene priložnosti, grehi, ki jih je vse odkupila s trpljenjem.

Ostala je dolgo časa negibna, vsa zbrana v svojem snu.

Ko se je spet zavedla, je Henrietta klečala ob njeni postelji.

Marija jo je pogledala s svojimi ugaslimi očmi, ki so bile preslabe, da bi se še raznežile, in so govorile samo:

»Čemu ostajaš? Česa čakaš? Trudna sem. Vse sva si povedali...«

Ni razumevala.

A Henrietta je ostala na kolenih in zrla iz oči v oči svoji bedni in umirajoči sestri.

Tedaj je Marija razumela, kaj bi Henrietta rada. Skrivnostna veličina se ji je razlila v poteze. Počasi je potegnila izpod odeje desno roko. Sklonila se je: in ona, ki je bila Špokornica, je blagoslovila tisto, ki je bila čista, ter zaznamovala na deviško čelo znak Zveličavnega Križa.

K o n e c.